

การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาสู่ความเป็นเลิศ The Management of the Charity Schools in Buddhist Temples for Excellence

อำนวย มีราคา¹ ชาญวิทย์ หมนุดม²
Amnuai Meerakar, Chanwit Munudom

บทคัดย่อ (Abstract)

การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ โดยการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เป็นการบริหารที่มุ่งให้องค์กรเกิดการพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะยกระดับความสามารถขององค์กรในการแข่งขันกับองค์กรอื่น ๆ ให้สามารถดำรงอยู่ได้ตามสภาพแวดล้อมปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ตลอดเวลา ครอบคลุม การนำองค์กร การวางแผนกลยุทธ์ การมุ่งเน้นผู้เรียน การวัดผล การวิเคราะห์ การเน้นผู้ปฏิบัติ การจัดการกระบวนการ และผลลัพธ์ และจะต้องอยู่บนพื้นฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยความคิดพื้นฐานต้องมีการพัฒนาไปเรื่อย ๆ เพราะการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ยังมีอยู่มากมาย ผู้บริหารต้องเข้าใจหลักการ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหาร เป็นผู้นำในการพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆด้าน นับแต่ บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม โดยกระบวนการเหล่านี้ต้องอาศัยการจัดให้เป็นระบบ เพื่อเป้าหมายการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ

คำสำคัญ (Keywords): การบริหารจัดการ; โรงเรียนการกุศล; สู่ความเป็นเลิศ

Abstract

The administration was on the sciences and arts by which the academic management for excellence was on the administration for organizational development and improvement for continuity for raising the organizational ability on completion with the other organizational for remaining by the environment on other changing factors for all times including organizational leading, evaluation,

Received: 2022-04-29 Revised: 2022-05-12 Accepted: 2022-05-24

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต Master of Education Educational Administration Pitchaybundit College. Corresponding Author e-mail: selaphum.academic@gmail.com

² ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองกลางประชานุกูล ยโสธร The Director of Muangklangprachanukul Yasothon.

analysis on emphasis for the practitioners, performance on process, result, any fundamental for continuity development by which the development and economic management for excellence were still many for the administrators should by on understanding for the principle, necessity for knowledge, administrative ability, leadership on development for social members for all aspects beginning from personality, knowledge, ability, attitude and behaviour by the way of these processes should be on systematic management for the goal of development on economic management in the schools for excellence.

Keywords: Management; The Charity Schools; For Excellence.

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันสังคมไทยมีความเจริญก้าวหน้า ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการสื่อสารที่ไร้พรมแดน ประชากรสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว โรงเรียนจึงเป็นสถาบันหนึ่งของสังคม ที่เกิดขึ้นจากความต้องการของสังคม เพื่อทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่สมาชิกของสังคม โดยให้การศึกษาและอบรมสั่งสอน เพื่อพัฒนาบุคคลให้เจริญงอกงาม มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม ศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงามนั่นเอง โดยเชื่อว่าการศึกษาคือสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้คนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข การศึกษามีการพัฒนาไปไม่หยุดยั้ง สิ่งที่จะนำมาจัดกระทำกับการศึกษามียอมเปลี่ยนแปลง และพัฒนาขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น การบริหารการศึกษาจึงมีความสำคัญเพราะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ และเป็นศาสตร์ที่ได้รับการพัฒนาด้วย ปัจจุบันการบริหารการศึกษาต้องการมาตรฐานของ ความสามารถบางอย่างมีการฝึกอบรมอาชีพ มีการจัดทำอย่างมีระบบการบริหารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นสัตว์สังคม สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่มี การรวมตัวกันเป็นหมู่เหล่า มีการรวมกลุ่มเป็นชุมชนขนาดต่าง ๆ จากหมู่บ้านเป็นเมือง เป็นประเทศ การที่คนรวมกันเป็นกลุ่มย่อมต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมการทำงานร่วมกัน การทำงานร่วมกันจะเป็นไปด้วยความราบรื่นและยังเกิดความเจริญก้าวหน้า กลุ่มหรือสังคมจำเป็นต้องมีการ จัดระบบและระเบียบต่าง ๆ ร่วมกันนี้คือสาเหตุที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ต่าง ๆ อันเป็นเหตุนำไปสู่ความเป็นเลิศทางการบริหารการศึกษานั้นเอง

การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการโรงเรียนถือเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหาร จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการศึกษา โดยคำว่า การบริหารการศึกษาจึงเป็นกิจกรรมต่างๆที่บุคคลร่วมกันทำเพื่อดำเนินการให้เกิดการพัฒนาของสมาชิกทางสังคม เพื่อพัฒนาองค์กรให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

การบริหาร (Administration) และการจัดการ (Management) จัดได้ว่าเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน โดยมักจะนิยมใช้คำว่า “การบริหาร” หากกล่าวถึงการดำเนินการในภาครัฐ และจะใช้คำว่า “การจัดการ” หากกล่าวถึงการดำเนินการในภาคเอกชน แต่อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็น

คำว่า “การบริหาร” หรือ “การจัดการ” มักจะนำมาใช้ในลักษณะที่ทดแทนกันได้ โดยคำว่า “การบริหาร” เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “Administatrar” ซึ่งหมายถึง การช่วยเหลือ (Assist) หรืออำนวยการ (Direct) ในบางครั้ง “การบริหาร” ก็เรียกว่า “การบริหารจัดการ” หมายถึง การดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐและหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของหรือหน่วยงาน ได้มีผู้ให้คำนิยามของคำว่า “การบริหาร” ไว้หลากหลาย ดังนี้

สมยศ นาวิการ (2543) ได้ให้ความหมายของคำว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการของการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น เพื่อสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

เสนาะ ตีเยาว์ (2543) ได้ให้ความหมายของคำว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานกับคนและโดยอาศัยคนอื่น เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

ธงชัย สันติวงษ์ (2539) ได้ให้ความหมายของคำว่า การบริหาร หมายถึง ภารกิจของบุคคลหนึ่งหรือหลายคนที่เข้ามาทำหน้าที่ประสานให้การทำงานของบุคคลที่ต่างฝ่ายต่างทำ และปัจจัยที่สำคัญในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ คน เครื่องจักร เงินทุน และวัตถุดิบ

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (2541) ได้ให้ความหมายของคำว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน การกระทำ และการปฏิสัมพันธ์

สุชาติ ประชานุกุล (2541) ได้ให้ความหมายของคำว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการใช้คนและเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์ หรือ ตามแผนงานที่วางไว้ หรือการจัดสรรการใช้คน เงิน วัสดุ และเวลา ที่มีอยู่ให้ได้ผลมากที่สุดโดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด หรือการอำนวยการกิจอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดใช้คน เงิน และวัสดุ ให้สอดคล้องและได้สัดส่วนอย่างดีที่สุด เพื่อผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ

สมาน อัครภูมิ (2551) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษาในปัจจุบันมีความสำคัญและความจำเป็นยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการศึกษานอกจากจะเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนยุ่งยากแล้วยังมีตัวประกอบอื่น ๆ อีกมากที่มีผลสะท้อนต่อการบริหารการศึกษา ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อยู่เรื่อย ๆ ซึ่งผู้บริหารการศึกษาจะต้องเผชิญการแก้ปัญหาเหล่านั้นอยู่ตลอดเวลาในบางประเทศ การบริหารศึกษานับว่าเป็นอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งไม่น้อยกว่าอาชีพอื่น ๆ เช่น แพทย์วิศวกร เป็นต้น ซึ่งพวกเขาเหล่านี้ จะต้องได้รับการฝึกหัดอบรมมาเป็นเวลาหลายปีจึงจะมีความสามารถในการประกอบอาชีพได้ ผู้บริหารการศึกษาก็เช่นเดียวกัน จำเป็นจะต้องได้รับการฝึกหัดอบรมมาโดยตรงจึงจะจัดการศึกษาได้ ดี คือสามารถที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

ธีระ รุญเจริญ (2546) ได้ให้ความสำคัญของการบริหารการศึกษาว่า การบริหารการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Professional) อาชีพหนึ่งเพราะการบริหารการศึกษาดำเนินการตามเกณฑ์วิชาชีพชั้นสูงอื่น กล่าวคือ มีลักษณะการบริหารเฉพาะของตนแตกต่างจากวิชาชีพอื่น มีความอิสระในการบริหาร ใช้วิธีแก้ปัญหาศึกษาวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง มีการศึกษามากพอคือระดับปริญญาตรี

ขึ้นไปมีองค์กรวิชาชีพครูควบคุม ดูแลและตรวจสอบ มีจรรยาบรรณวิชาชีพเฉพาะ นอกจากนี้ยังมีการเลือกสรรและกลั่นกรองคุณสมบัติและเกณฑ์มาตรฐานอื่นเป็นอย่างดี ผู้ที่จะเข้าสู่อาชีพบริหารการศึกษาจึงเหมาะสมกับการเป็นผู้บริหารการศึกษามีอาชีพอย่างแท้จริง

หลักการบริหารสถานศึกษาเป็นหลักการที่ผู้บริหารใช้ในการบริหารงาน เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (วิโรจน์ สารรัตน์ 2548)

1. กำหนดนโยบายไว้อย่างชัดเจน
2. มีศูนย์กลางอำนาจการ โดยจัดบุคคลให้รับผิดชอบงานนั้น ๆ โดยตรง
3. ระบุหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจน
4. จัดให้มีระบบการทำงานอย่างเหมาะสม
5. มีการอำนวยความสะดวก
6. จัดให้หน่วยงานสนองตอบภาวะเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
7. จัดหาบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงาน
8. ความรับผิดชอบต้องมีสิทธิและอำนาจควบคู่ไปด้วย
9. การออกคำสั่งควรทำตามลำดับสายการบังคับบัญชา
10. ควรมีการวางแผนการทำงานทุกขั้นตอน
11. ต้องคำนึงถึงหลักประสานงาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัว
12. สร้างงานและติดตามงาน
13. มีการพิจารณาความดีความชอบด้วยความยุติธรรม
14. คำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน
15. วางตนให้เหมาะสม มีลักษณะเป็นผู้นำอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ทำงานให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งเป้าไว้ โดยการร่วมมือร่วมใจทำตามเจตนาของทุกคน โดยจัดการใช้ คน เงิน และวัสดุ ให้สอดคล้องกันอย่างมีดีที่สุด

การบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ

จากแนวคิดระบบการบริหารโรงเรียนเพื่อความเป็นเลิศ ตามการให้นิยามของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2546) ได้กล่าวเอาไว้ว่า ระบบการบริหารเพื่อความเป็นเลิศเป็นกลยุทธ์ที่ทำให้องค์กรสามารถรักษาลูกค้าไว้ได้ ได้มาซึ่งความภักดีของลูกค้าและได้มาซึ่งส่วนแบ่งตลาดมากขึ้น ทำให้องค์กรเจริญเติบโตไหวทันต่อการตอบสนองการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของลูกค้าและตลาดที่เปลี่ยนไปหรือเกิดใหม่ สามารถสร้างโอกาสทางธุรกิจ ใช้ทรัพยากรขององค์กรเพื่อให้เกิดสภาพสูงขึ้น และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ เช่น

Greg Bounds (1994) กล่าวว่า การบริหารที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ คือ กระบวนทัศน์ใหม่กรอบแนวคิดแบบใหม่ ซึ่งเป็นวิธีคิด วิธีการของบุคคลในองค์กร เพื่อการบริหารให้องค์กรมีการปรับปรุง

พันธศักดิ์ พลสารรัมย์ (2540) กล่าวว่า การบริหารที่มุ่งความเป็นเลิศต้องมีการเปลี่ยนแปลง กระบวนทัศน์สู่ความเป็นเลิศ คือ ต้องเปลี่ยนจากกรอบแนวคิดเดิม ไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ โดยต้องเริ่มที่ผู้บริหารเพื่อก่อให้เกิดการบริหารที่มุ่งเน้นคุณภาพ

ศุภลักษณ์ เศษระพานิช (2550) ได้กล่าวว่า ระบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศ หมายถึง ชุดขององค์ประกอบต่างๆ ซึ่งต่างก็ทำหน้าที่เพื่อให้องค์กรมีกระบวนการวางแผนอย่างเป็นระบบ และดำเนินการทั่วทั้งองค์กร

ราตรี ศรีไพรวรรณ (2556) ให้ให้นิยามว่า กลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศ หมายถึง แนวทางเชิงรุกในการบริหารเพื่อให้บรรลุผลสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากลตามแนวคิดของ Education Criteria for Performance Framework (2009 – 2010) ประกอบด้วย 7 หมวดสำคัญ คือ 1) การนำองค์กร (Leadership) 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) 3) การมุ่งเน้นผู้เรียน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Customer Focus) 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement Analysis and Knowledge Measurement) 5) การมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติ (Workforce Focus) 6) การวัดกระบวนการ (Process Measurement) และ 7) ผลลัพธ์ (Results)

ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบริหารสู่ความเป็นเลิศ เป็นการบริหารที่มุ่งให้องค์กรเกิดการ พัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะยกระดับความสามารถขององค์กรในการแข่งขันกับองค์กรอื่น ๆ ให้สามารถดำรงอยู่ได้ตามสภาพแวดล้อมปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงต่างๆตลอดเวลา ครอบคลุม การนำองค์กร การวางแผนกลยุทธ์ การมุ่งเน้นผู้เรียน การวัดผล การวิเคราะห์ การเน้นผู้ปฏิบัติ การวัดกระบวนการ และผลลัพธ์

การบริหารงานในสถานศึกษาเอกชน

ในการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา มาจากการที่โรงเรียนการกุศลของวัด มีสภาพการบริหารงานสถานศึกษา ที่ปรากฏชัดว่า บางส่วนดีมาก บางส่วนดี บางส่วนเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน หลายส่วนอยู่ในสภาพที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ดังนั้นการพัฒนาการบริหารโรงเรียนจึงควรทำการพัฒนาทั้งระบบ และการพัฒนาทั้งระบบนั้น ควรมีการวางแผนการพัฒนาที่ครอบคลุม ซึ่งการจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการบริหารงานโรงเรียน ซึ่งมีสภาพเป็นองค์กรองค์กรหนึ่ง จึงเป็นวิธีการที่มีความเหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน

การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากภาครัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกันกับสถานศึกษาของรัฐ รวมทั้งรัฐต้องให้การสนับสนุนด้านวิชาการและด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี รวมทั้งสิทธิประโยชน์อื่นตามความเหมาะสมทั้งนี้ การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาของรัฐของเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชน โดยให้รับฟังความคิดเห็นของเอกชน และประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย ส่วนสถานศึกษาเอกชนระดับปริญญา

ให้ดำเนินการโดยอิสระภายใต้การกำกับดูแลของสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

การบริหารงานในสถานศึกษาเอกชนภายใต้พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ได้กำหนดประเภทและระดับของโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาว่ามี 2 ประเภทคือโรงเรียนในระบบ และโรงเรียนนอกระบบ ดังรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2541) โรงเรียนในระบบ หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาโดยกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการจัดการศึกษาตามหลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอนโรงเรียนนอกระบบ หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาโดยมีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการจัดการศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาสำหรับโรงเรียนในระบบ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 คณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จึงแบ่งประเภทและระดับโรงเรียนเอกชนไว้ โดยสรุป มี 3 ประเภท คือ

1) ประเภทสามัญศึกษาหมายถึงโรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการในระดับต่าง ๆ ได้แก่ ระดับก่อนประถมศึกษา (เตรียมอนุบาล และอนุบาล) ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา (มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย)

2) ประเภทอาชีวศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตร หรือหลักสูตรที่ได้รับการอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการในระดับต่าง ๆ ได้แก่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

3) ประเภทนานาชาติ หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรต่างประเทศ หรือหลักสูตรที่ต่างประเทศที่รับรายละเอียดเนื้อหาวิชาใหม่ หรือหลักสูตรที่ไม่ใช่หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และใช้ภาษาต่างประเทศเป็นสื่อในการเรียนการสอนให้กับนักเรียนโดยไม่จำกัดเชื้อชาติศาสนา และไม่ขัดต่อศีลธรรมและความมั่นคงของประเทศ

กล่าวโดยสรุป จากพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2550 ได้กำหนดประเภทและระดับของโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาว่ามี 2 ประเภท คือ โรงเรียนในระบบ และโรงเรียนนอกระบบ สำหรับโรงเรียนในระบบ โดยสรุปมี 3 รูปแบบ ประเภทสามัญศึกษา ประเภทอาชีวศึกษา และประเภทนานาชาติ

บริบทของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เกิดขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์ของวัด พุทธศักราช 2488 เดิมใช้ชื่อว่าโรงเรียนราษฎร์ของวัด แต่เนื่องจากในระยะแรก ๆ ได้รับการอุดหนุนเหมือนโรงเรียนเอกชนทั่วไป จึงส่งผลให้ประสบปัญหาในระหว่างดำเนินการ ทั้งนี้เนื่องจากไม่สามารถเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนจากผู้ปกครองนักเรียนได้ เพราะสาเหตุมาจากผู้ปกครองนักเรียนร้อยละ 95 มีฐานะยากจน จึงส่งผลให้โรงเรียนบางแห่งเลิกกิจการไป และบางแห่งต้องโอนกิจการให้รัฐบาล อย่างไรก็ตามในปีการศึกษา 2520 สำนักงาน

คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ได้ออกนโยบายและแผนงานให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520 จึงได้เพิ่มนโยบายการพัฒนาการศึกษาในด้านปริมาณว่า “จะส่งเสริมการจัดโรงเรียนราษฎร์การกุศลมากขึ้นเป็นพิเศษ” ต่อมาในปีการศึกษา 2521 – 2523 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ได้นำข้อเสนอนี้มาทดลองพัฒนาโรงเรียนราษฎร์ของวัดเพื่อการกุศลขึ้น โดยการคัดเลือกโรงเรียนในภูมิภาคต่าง ๆ จำนวน 11 โรงเรียน เพื่อเข้าร่วมโครงการ โดยจัดตั้ง “สภาโรงเรียนราษฎร์ของวัดเพื่อการกุศล” ขึ้นเป็นครั้งแรก โดยมีพระธรรมญาณมุนี ผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนวินิตศึกษา ได้รับคัดเลือกเป็นประธานสภารูปแรกในการดำเนินงานของสภาโรงเรียนราษฎร์ของวัดเพื่อการกุศล ได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสภาฯ 5 ข้อ ประกอบด้วย

- 1) เพื่อรวมโรงเรียนราษฎร์ที่มีเจตจำนงจะจัดการศึกษาเพื่อการกุศลทั่วราชอาณาจักรให้มีความเป็นเอกภาพ
- 2) เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ของโรงเรียนด้านการอบรมจริยธรรม พละนามัย การเลือกเรียนวิชาการงาน และอาชีพ รวมทั้งภาษาและหนังสือ
- 3) เพื่อช่วยเหลือนักเรียนยากจนให้มีโอกาสได้รับการศึกษา ซึ่งเป็นการเพิ่มความเสมอภาคทางการศึกษาให้แก่ประชาชนโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา
- 4) เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างแท้จริง
- 5) เพื่อส่งเสริมความมั่นคงให้แก่ผู้รักอาชีพครูโดยที่โครงการได้รับผลเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาได้รับการพัฒนาจนเป็นที่ยอมรับในปัจจุบันในปีการศึกษา 2544 กลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาได้จัดตั้งเป็นสมาคมโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาขึ้น โดยมุ่งเน้นความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านอาคารสถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านบุคลากร ทำให้มีความเจริญก้าวหน้าและเป็นที่ยอมรับของชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และหน่วยงานต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ลักษณะของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา คือเป็นโรงเรียนเอกชนที่วัดเป็นเจ้าของ และมีเจ้าอาวาสเป็นผู้รับใบอนุญาตโดยตำแหน่ง การบริหารโรงเรียนอยู่ในรูปของคณะกรรมการอำนวยการ มีการจัดการศึกษาแบบเรียนฟรี โดยไม่เก็บค่าธรรมเนียม รัฐให้การอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนร้อยละ 100 (สำนักงานสมาคมโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา, 2555) สำหรับวัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาของบทความนี้เพื่อศึกษาและนำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กฎหมายและระเบียบว่าด้วยโรงเรียนการกุศลของวัด

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2532 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 รัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงศึกษาธิการออกระเบียบไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532) สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2532 ได้นิยาม “โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา” หมายถึง โรงเรียนเอกชนตามมาตรา 15 (1) และ (3) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ที่วัดเป็นผู้รับใบอนุญาต การจัดตั้งโรงเรียนให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 และระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมให้ดำเนินการกิจการโรงเรียน โดยมีคณะกรรมการอำนวยการโรงเรียน ทำหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 แล้วให้ทำหน้าที่เพิ่มอีก ประกอบด้วย

1) กำหนดนโยบายและแผนเพื่อพัฒนาโรงเรียน

2) ควบคุมการบริหารงานให้เป็นไปตามนโยบาย

3) ควบคุมการเงินและงบประมาณของโรงเรียน

4) พิจารณาเสนอบุคคลเพื่อบรรจุแต่งตั้งถอดถอนผู้จัดการ ครูใหญ่ และครูในโรงเรียน สำหรับกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ทำหน้าที่ช่วยประสานงานระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยพัฒนาโรงเรียนทุกโรงให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกัน ในส่วนของผู้จัดการ และครูใหญ่ จะเป็นพระภิกษุหรือคฤหัสถ์ก็ได้ ครู จะเป็นพระภิกษุ สามเณรหรือคฤหัสถ์ก็ได้ สำหรับพระภิกษุ สามเณร ที่เป็นครูสอนจะทำการสอนได้แต่เฉพาะวิชาที่ไม่ขัดต่อพระวินัย นักเรียน (ชาย - หญิง) พระภิกษุ สามเณร เข้าเรียนในโรงเรียนประเภทนี้ได้ โดยที่ พระภิกษุ สามเณร ที่จะเข้าเรียนในโรงเรียนประเภทนี้ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าอาวาสวัดของตนเสียก่อน โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดและต้องพัฒนาการเรียนการสอน โดยเน้นแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในเรื่องการจัดองค์ประกอบด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน ให้เกื้อหนุนต่อจุดประสงค์ที่หลักสูตรต้องการ และจัดกิจกรรมนักเรียนให้สอดคล้องกับสถาบันที่เป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนที่เป็นพระภิกษุ และสามเณร การเรียนการสอนตามหลักสูตรบางวิชาอาจจะไม่เหมาะสม ให้เลือกเรียนวิชาและจัดกิจกรรมที่ไม่ขัดต่ออุปแทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนให้การอุดหนุนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเป็นกรณีพิเศษตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการกำหนด และเงินค่าธรรมเนียมการเรียนและเงินรายได้อื่น ๆ ที่โรงเรียนได้รับ ให้ใช้จ่ายในกิจการโรงเรียนเท่านั้น โรงเรียนเอกชนที่มีเจ้าอาวาสเป็นผู้รับใบอนุญาต หรือมูลนิธิของวัดซึ่งเจ้าอาวาสเป็นผู้ลงนามแทนมูลนิธิเป็นผู้รับใบอนุญาตที่ดำเนินการอยู่ก่อนวันที่ระเบียบนี้ประกาศใช้ หากประสงค์จะขอรับการอุดหนุนเป็นกรณีพิเศษในฐานะโรงเรียนการกุศลของวัด ให้ดำเนินการโอนกิจการเป็นโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาภายในกำหนดเวลา 2 ปี นับแต่ระเบียบนี้ประกาศใช้ มิฉะนั้นจะหมดสิทธิการขอรับการอุดหนุนเป็นกรณีพิเศษจากประกาศของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2532 พบว่า การจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการ

และให้สอดคล้องกับสถาบันที่เป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และเป็นโรงเรียนเอกชน ที่มีเจ้าอาวาสเป็นผู้รับใบอนุญาต

กฎกระทรวงระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2532

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2532”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องโรงเรียนราษฎร์ของวัด พ.ศ. 2488 บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งอื่นใดส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 ในระเบียบนี้ “โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา” หมายถึง โรงเรียนเอกชน ตามมาตรา 15 (1) และ (3) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ที่วัดเป็นผู้รับใบอนุญาต “ผู้รับใบอนุญาต” หมายถึง ผู้ขอจัดตั้งโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา “วัด” หมายถึง วัดในพระพุทธศาสนาที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 “โรงเรียน” หมายถึง โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา “ผู้จัดการ” หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ผู้จัดการ หรือผู้อำนวยการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา “ครูใหญ่” หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา “ครู” หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ครู หรืออาจารย์ที่ทำการสอนประจำอยู่ในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา “นักเรียน” พระพุทธศาสนาหมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในโรงเรียนการกุศลของวัดใน “กลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา” หมายถึง กลุ่มที่โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจัดตั้งขึ้นตามระเบียบนี้

ข้อ 5 การจัดตั้งโรงเรียนให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม

ข้อ 6 ให้ดำเนินกิจการโรงเรียน โดยมีคณะกรรมการอำนวยการโรงเรียนทำหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 แล้วให้ทำหน้าที่เพิ่มอีก ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายและแผนเพื่อพัฒนาโรงเรียน
2. ควบคุมการบริหารงานให้เป็นไปตามนโยบาย
3. ควบคุมการเงินและงบประมาณของโรงเรียน
4. พิจารณาเสนอบุคคลเพื่อบรรจุแต่งตั้งถอดถอนผู้จัดการ ครูใหญ่ และครูในโรงเรียน

ข้อ 7 ให้มีกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาขึ้นภายในระยะเวลา 1 ปี นับตั้งแต่ประกาศใช้ระเบียบนี้

ข้อ 8 กลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ทำหน้าที่ช่วยประสานงานระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยพัฒนาโรงเรียนทุกโรงให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกัน

ข้อ 9 ผู้จัดการ และครูใหญ่ จะเป็นพระภิกษุหรือคฤหัสถ์ก็ได้

ข้อ 10 ครู จะเป็นพระภิกษุ สามเณรหรือคฤหัสถ์ก็ได้ สำหรับพระภิกษุ สามเณร ที่เป็นครูสอนจะทำการสอนได้แต่เฉพาะวิชาที่ไม่ขัดต่อพระวินัย

ข้อ 11 นักเรียน (ชาย - หญิง) พระภิกษุ สามเณร เข้าเรียนในโรงเรียนประเภทนี้ได้ พระภิกษุ สามเณร ที่จะเข้าเรียนในโรงเรียนประเภทนี้ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าอาวาสวัดของตนเสียก่อน

ข้อ 12 โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดและต้องพัฒนาการเรียนการสอน โดยเน้นแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในเรื่องการจัดองค์ประกอบด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน ให้เกื้อหนุนต่อจุดประสงค์ที่หลักสูตรต้องการ และจัดกิจกรรมนักเรียนให้สอดคล้องกับสถาบันที่เป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนที่เป็นพระภิกษุและสามเณรการเรียนการสอนตามหลักสูตรบางวิชาอาจจะไม่เหมาะสม ให้เลือกเรียนวิชาและจัดกิจกรรมที่ไม่ขัดต่อสมณสาธูปแทน

ข้อ 13 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนให้การอุดหนุนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเป็นกรณีพิเศษตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการกำหนด

ข้อ 14 เงินค่าธรรมเนียมการเรียนและเงินรายได้อื่น ๆ ที่โรงเรียนได้รับ ให้ใช้จ่ายในกิจการโรงเรียนเท่านั้น

ข้อ 15 โรงเรียนเอกชนที่มีเจ้าอาวาสเป็นผู้รับใบอนุญาต หรือมูลนิธิของวัดซึ่งเจ้าอาวาสเป็นผู้ลงนามแทนมูลนิธิเป็นผู้รับใบอนุญาตที่ดำเนินการอยู่ก่อนวันที่ระเบียบนี้ประกาศใช้ หากประสงค์จะขอรับการอุดหนุนเป็นกรณีพิเศษในฐานะโรงเรียนการกุศลของวัด ให้ดำเนินการโอนกิจการเป็นโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาภายในกำหนดเวลา 2 ปี นับแต่ระเบียบนี้ประกาศใช้ มิฉะนั้นจะหมดสิทธิการขอรับการอุดหนุนเป็นกรณีพิเศษ

ข้อ 16 ให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชนรักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจกำหนดวิธีปฏิบัติเพื่อปฏิบัติให้เป็นตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532

พลเอก มานะ รัตนโกเศศ

(มานะ รัตนโกเศศ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

.....

บทสรุป

การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนในพระพุทธศาสนา สู่ความเป็นเลิศ เป็นการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร เพราะฉะนั้นผู้บริหารจะต้องทบทวนและพัฒนาสมรรถนะ มีการกำหนดทิศทางการศึกษาที่ชัดเจน กระตุ้นคน วางแผน สามารถตัดสินใจ ต้องเป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ให้ความร่วมมือ ติดต่อสื่อสารได้เป็นอย่างดี แก้ปัญหาในองค์กรได้ แก้ปัญหาความขัดแย้ง รู้จักวิเคราะห์ระบบงาน มีความสามารถในด้านวิชาการและด้านอื่นๆ สามารถเป็นผู้นำในสังคมได้เป็นอย่างดี เพราะการบริหารงานนั้น ๆ จำเป็นจะต้องมีหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเป็นพื้นฐานการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศก็เช่นเดียวกัน เพราะหลักการแนวคิดทฤษฎีการบริหารการศึกษา จะเป็นหลักหรือเป็นพื้นฐานในการคิด พิจารณาและตัดสินใจ แล้วก็จะทำให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีทิศทางที่ตรงแนวแน่ไปในทางใดทางหนึ่งที่พึงประสงค์ ไม่สะเปะสะปะ เมื่อจะตัดสินใจก็มีหลักการ และทฤษฎีเข้ามาสนับสนุน สามารถบริหารงานในภารกิจหน้าที่ที่ตนกระทำอยู่อย่างชาญฉลาด มีความแนบเนียนในการปฏิบัติ ให้งานนั้นดำเนินไปได้โดยราบรื่น บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งรวมไปถึงการบริหารการศึกษาจึงมีความสำคัญเพราะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ และเป็นศาสตร์ที่ได้รับการพัฒนาด้วย การบริหารการศึกษาต้องการมาตรฐานของความสามารถบางอย่างมีการฝึกอบรมอาชีพ มีการจัดทำอย่างมีระบบการบริหารเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นสัตว์สังคม สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่มี มีการรวมกลุ่มเป็นชุมชนขนาดต่าง ๆ จากหมู่บ้านเป็นเมือง เป็นประเทศ การที่คนรวมกันเป็นกลุ่มย่อมต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมการทำงานร่วมกัน การทำงานร่วมกันจะเป็นไปด้วยความราบรื่นและยังเกิดความเจริญก้าวหน้า กลุ่มหรือสังคมจำเป็นต้องมีการ จัดระบบและระเบียบต่าง ๆ ร่วมกันนี้คือสาเหตุที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ต่างๆ อันเป็นเหตุนำไปสู่ความเป็นเลิศทางการบริหารการศึกษานั้นเอง

เอกสารอ้างอิง (References)

- ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. (2540). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2539). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546). *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- พัทธศักดิ์ พลสารมัย. (2540). *การพัฒนากระบวนการบริหารสถาบันอุดมศึกษาแบบมุ่งเน้นทั้งองค์การ, ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ราตรี ศรีไพรวรรณ. (2556). *การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2548). *ผู้บริหารโรงเรียน: สามมิติการพัฒนาวิชาชีพสู่ความเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.

- ศุภลักษณ์ เศษธิพานิช. (2550). การพัฒนาระบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2546). *เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่องค์กรที่เป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ: อินโนกราฟิค.
- สมยศ นาวิการ. (2543). *การบริหาร*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สมาน อัสวภูมิ. (2551). *การบริหารการศึกษามัยใหม่: แนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. อุบลราชธานี : หจก.อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, (2541). *การพัฒนาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2550). *ระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ.2550*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- สุชาติ ประชาณุกุล. (2541). *หลักการบริหารเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.
- เสนาะ ตีเยาว์. (2543). *หลักการบริหาร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Greg, Bounds. (1994). *Beyond Total Quality Management: Toward the Emerging Paradigm*. New York: McGraw – Hill.